

PETROZSÉNY és VIDÉKE

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI és VEGYES TARTALMU HETILAP. — MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL.

A lap előfizetési ára:

Egy negyedévre 2 kor. Egészévre 8 kor.
Fél évre 4 „ Egyes szám ára 20 fillér

Felelős szerkesztő:

ZÁDORY KÁROLY.

Laptulajdonos:

FIGULI ANTAL.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Petrozsény és Vidéke“ szerkesztőségéhez; az előfizetések pedig a kiadóhivatalhoz czimzendők. — Hirdetések, valamint nyiltéri közlemények mérsékelt áron számíttatnak.

Petrozsény község vásártartási joga.

A szabadságtörvények megalkotása -- 1848 -- előtt, a vásár- s piactartási jog királyi adományozástól függött kiváltságot képezett s az ezzel kitüntetett privilegizált községek „városok“-nak nevezettek. Ha egy nagyobb község kiváló pártfogás mellett vásár- s piactartási jogot nyert s „város“-nak czimezhette s nevezethette magát, ez legfőbb büszkeségét -- s ezzel kapcsolatosan jelentékeny jövedelemforrását is -- képezte az illető erkölcsi testületnek.

Az alkotmány helyreállítása -- 1867 -- óta a vásár- s piactartási jogot a m. kir. kereskedelemügyi miniszter engedélyezi. Ettől nyerte ezen jogot Petrozsény község is. És ez a kérdés is a gyakorlat és törvényesség alapján rendezésre vár.

Az 1902. évi köz költségelőirányzat tárgyalása alkalmával a legutóbbi községképviselői közgyűlésen ezen jog gyakorlása és ezzel kapcsolatos kötelesség teljesítése körül kifejtett tárgyilagos és magasabb színvonalon állott vita teszi ezen ügy nyilvános megvitatását aktuálissá s a felettes hatóság rendelkezése kiválóan sürgőssé.

Ezen ügyet illetőleg a kombinációkból, a felvilágosításokból (?) és hozzászólásokból kihámozott tényállás szerint azon időben, midőn a magyar kir. magas kincstár kezelte itteni bányáit; Petrozsény és Livazény községek közösen kapták a vásártartási jogot. Megjegyezendő, hogy azon időben ez a két község egy körjegyzőség kötelékébe s Petrozsény község belterületének Maleántúli (Deákgyarmat) része Livazény kisközség geo-

grafiai területéhez s községi hatósága alá tartozott, habár tényleg csak egy sekély patak által elválasztott bányatelep volt ez a benépesített territorium, mely földrajzilag el lévén különítve, érthető, hogy a vásártartási jog a kincstári képviselő -- és nem az autonóm helyhatóság -- által Petrozsény és Livazény községek részére kéretett és adatott.

A helyzet megváltozott. Petrozsény nagy községgé lett, a saját területén gyakorolja a piaci és vásártartási jogot, melynek jövedelméből bizonyos részt juttat Livazénynek is, úgy mint az előtt, midőn az ugynevezett Deákgyarmat Livazényhez tartozott.

A vásártartási jog engedélyezésére vonatkozó okmány azonban nincsen a község birtokában, holott ennek beszerzését a képviselőtestület már régen elrendelte, a mely nélkül alaposan megállapítani nem lehet, hogy melyik községet illeti a vásártartási jog, vagy mely arányban illeti annak jövedelme a két községet.

Ez a nem csekély fontosságú kérdés a livazényi körjegyzőség és Petrozsénynek nagyközséggé szervezésekor lett volna rendezendő. Most előállott a kérdés rendezésének elodázhatlan szüksége. A felettes hatóság a legnagyobb szigorúsággal követeli az állatvásártérnek törvényszabta módon való berendezését, mely czélra 1500 korona kiadást az előjáróság be is illesztett a költségvetésbe. Ha a két községet illeti a jog, ha a két község megosztja a vásárvám jövedelmét, akkor az ennek biztosítására szolgáló kiadást is a két községnek kell viselnie. Livazény azonban egy fillérrel sem járul ezen kiadáshoz.

Petrozsény község jövő évi költségvetésében 2000 koronával szerepel a vásárvám-jövedelem. Ez be is fog folyni, de nem a vásári, hanem a piaci helypénzekből. Ez pedig nem lehet közös Livazénynyel, mert a napi és heti piacok soha sem tartattak Livazény területén s a piaci árúhelyekért fizetett díjakhoz Livazény soha sem támasztott igényt, s még is tulajdonképpen abból részesül. Mi jögon? A marhavásártér berendezése tetemes kiadást involvál, Erről kizárólag Petrozsény gondoskodik. A két piactért 13,000 koronáért egyedül Petrozsény vásárolta meg. (Igaz, hogy még ma sem fizette ki.) A vásári s piaci helypénzszedési jog bérbeadás útján jövedelmez ez időszerint 1600 koronát s ezen összegnek legalább nyolcztizedrésze a piaci helypénzek szedési jogáért fizetetik. Különítessék el s külön adassék bérbe, vagy kezeltesék házilag az országos vásárok s a napi- és heti piacok helypénzszedési joga, akkor ki fog tűnni, hogy igazunk van s az is, hogy ezen kérdés nem maradhat rendezetlenül. Külömben a községi képviselőtestület ezen czélból utasította az előjáróságot a vásár és piactartási jog engedélyezésére vonatkozó okirat sürgős beszerzésére. Ha az meglesz, az ügyhöz még hozzá szólnak.

-- A legutóbbi közgyűlésen megpendítettett, hogy hol legyen az áruba boesájtott marhák, sertések és juhok árúhelye. Az a nézet is nyilvánult, hogy az országos marhavásártéren legyen. Nem hozatott ugyan erre nézve határozat, de mert szükségképp érdemleges intézkedés tárgyát képezeni, már ezuttal hátrányosnak s indokolatlan-nak nyilvánítjuk a heti piactérnek a községen

„Petrozsény és Videke“ tárczája.

Lehullott

Lehullott az őszi rózsza.

Minden egyes kis virága

Elbucszott. Nem dalol már

A berek vig csalogánya.

Csak a szellő, a bús szellő,

Mely sutogva kél a tájon.

Mintha mindig azt dalolná:

„Temetőbe, sirba vágyom!“

Szomoru fűz az én éltem

Mit a bánat sirra ültet,

S ha langy szellő meg-meg fújja,

Bánatosan zokog s reszket.

S lágy fuválma, levélkét

Viszi messze, tova-tova,

Csak azt hallom, azt susogja:

Nem leszek én boldog soha!

Tavaszi is volt, sok virággal

Nyár is elmúlt, öröm nélkül,

Csak a szívem, csak az sajog

S a szemembe is könny perdül.

Nem marad meg semmi-semmi,

Minden elmúlt mint az álom.

Dalaim is elhangzanak:

„Temetőbe, sirba vágyom!“

Fedor Irén.

Borbália.

A nagynénemet Borbálának hívták. Névestén voltunk náluk. Tízóra lehetett midőn haza tértünk, de én nem mentem feküdni, hanem kiszöktem az istállóba, hol világosságot látván tudtam, hogy a mi székely kocsisunk mesél a cselédeknek. Elhallgattam volna egész nap, egész éjjel, éhen szomjan, olyan szépen tudott mesélni.

Midőn az istállóba beléptem, Gergely -- így hívták a székely kocsiszt -- oda ültetett maga mellé a deszka-ágy szélére. És én, kis gymnazista létemre, nagyon büszke voltam erre a kitüntetésre.

-- Hogyan is került Gergely bácsi ide a Kun-ságba abból a görbe országból? Kérdé a kisbéres, felvéve az érkezésemkor félbeszakadt beszéd fonálát.

-- Hát biz az úgy történt ősém, hogy ma 10 éve, éppen Borbála napján bányászünnepet ültünk. Én is bányász voltam. Ezt a napot az egész földkerekség megünnepli a bányászok,

-- Miért?, kérdém kíváncsian.

-- Azt is elmondom, de nem akarom egyik szavamát a másikba öltetni, tehát előbb elmondom, hogy mi egy koreszmában mulattunk székelyek, a szomszéd

koreszmában gránér bányászok mulattak. Mikor alaposan berészegedtek, rajtuk törtek, csufá akartak tenni, megakartak verni. Hát hiszen, nem azért vagyunk székelyek hogy hagyjuk magunkat. Felugráltunk s kiver-tük a gránereket, megfutottak, már a kik birtak, mert biz azokból kettő halva, 3--4 pedig súlyosan sebesülve ott feküdt a tetthelyen. Egynek a lelkét én eresztettem ki az oldalbordái között s tudtam hogy a zsandárok elesipnek s a törvény legalább egypár esztendőt a nyakamba sóz, hát biz' én megugrottam. Rendes igazolványom volt a falumból s a sors idehozott s azóta en-nél a jó gazdánál szolgálok. Itt is fogok én meghalni. Pedig már haza mehetnék, mert a prókátor ur azt mondta, hogy az én dolgom a mai napon már „elvéle-lődött“ s nem büntethetnek meg. Most már nem kell rettegnem, megmondhatom hogy miért bujdosom el a hazámból. Rosszat nem tettem, csak nem hagytam ma-gamat agyonverni, de a törvény azért mégis csak börtönbe juttatott volna, mert elszaladhattam volna, -- azt mondják. Már a jó Ur-Isten csak nem azért teremtett székelynek, hogy valami idegen nációtól megszad-ljak. Ők kezdték, mi végeztük.

-- Már most elmondom, hogy miért ünneplik a bányászok Szt. Borbála napját.

Kik azok a bányászok s mit csinálnak? Kérdé az igáskocsis.

-- Láttál e már hegyet, kedves ősém?

-- Nem én, soha se láttam.

-- No, hát képzeld el, hogy ha a dorozsmái tor-nyot, mely 26 öl magas, ötvenszer egymás tetejébe raknák, milyen magas volna? Vannak még ennél is magasabb kőszikla tömegek. Ezek a hegyek. Ezeknek

kívül való kijelölését. Ez időszerint a társulattól vásárolt piacztér szolgál hetenként egyszer, a jószágok áruhelyeül, heti piacok alkalmával, a mi a forgalom érdekében előnyösnek bizonyult a nélkül, hogy bármi tekintetben káros, hátrányos lenne. De az, ha valahol távol, a külterületen lenne a heti piac, az nem csak korlátozná, de tönkre tenné a kölömbben is lanyha forgalmat.

Petrozsény községnek arra kell törekednie, hogy az áru forgalom emelésével jövedelemforrást teremtsen s ezért, ha bizonyos köztekintetek figyelembe vételt követelnek, azokkal össze kell egyeztetni az áruforgalom biztosításának fontos érdekét. Kíváncsok volna ugyanis, hogy ezen piacztér korláttal látassék el és tisztán tartassék. És ezen esetben minden egyéb kombináció magától elesik.

A községi közgyűlésből.

Petrozsény község képviselőtestülete f. hó 28.-án rendkívüli közgyűlést tartott. Jelen voltak: Jakabfi Rezső bíró, Dombora László jegyző, dr. Bottenstein Samu, Fürber Ferencz, Grausam Károly, Györke Ferencz, Grosz Hermann, Herz Arnold, Kantner János, Kósa Mihály, Kohn Rezső, Nagy Miklós, Pelger Mihály, Pick Samu, Polgár Lajos, dr. Rosenberg Ignác, Stern Adolf, Sternberg Bertalan, Stanka Avram, Schreiner József, dr. Schulek Jenő, dr. Weisz József, Varjassy István, Ulmann Lipót és Zádory Károly községi elnökök.

Elnök d. u. 2 órákor a tagok szívélyes üdvözlése mellett a közgyűlést megnyitja, a jegyzőkönyv hitelesítésére Grosz Hermann és Schreiner József képviselőket felkéri s bejelenti, hogy a dévai kir. pénzügyigazgatóság a petrozsényi borádó, és husfogasztási adó-bérbeadására nézve az árverést decz. hó 9-ik napjára kitűzte, nem fogadván el a község ajánlatát azon indokból, mert az adóbeszedési jog albérlébe nem adható.

— Ezen ügy tárgyalását a f. hó 30.-án d. u. 3 órákor tartandó közgyűlés napi rendjére tűzte ki a közgyűlés.

A község vagyoni ügyeinek rendezésére s az 1900 évi zárszámadás megvizsgálására kiküldött bizottság nevében Schreiner József előadó terjedelmes és tárgyalagos előterjesztést tesz, mely a jövő évi költségvetés megfelelő tételénél képezte közgyűlési intézkedés tárgyát.

A legutóbbi közgyűlés határozatainak végrehajtására vonatkozó eljárásági jeletés tudomásul vétetett.

Az 1901. évi pótköltségvetés, melyszerint a községi állatorvosi teendők ellátására s egy díjnoki állás rendszerezésére 1100 korona előirányzatott — a

közgyűlés által elfogadtatott, minthogy a vágóhid jövedelméből ezen kiadást fedezi.

Az 1902. évi községi költségvetés majd minden előirányzati tételénél élénk vita folyt s következőleg állapítottat meg. Bevételek:

1. Mult évi pénztári maradvány 310.27 kor. 2. Államkölesön-kötvény kamatja (1300 korona) 54.60. 3. 40100 k. italmérési kártalanítási kötvény kamatja 1804.50. 4. Vásvám bérletéből 2000.00. 5. Adóbehajtási költségekből 240.00. 6. Vágatási díjakból 2500.00. 7. Vadászati jogbérletéből 49.20. 8. Előre nemlátható bevételekből 120.00. 9. Körorvosi illeték 1000 füst ntán 20 fillér 200.00. 10. Iparostanonez-tandij 85 á 6 kor. 510.00. 11. Iparidíjakból és bírságokból 60.00. 12. Ipariskolai államsegély 600.00. 13. Toloneczosi költségek-ből mint térítmeny 120.00. 14. Megye által kezelt 2600 k. szegényalap kamata 104.00. Kün levő követelések: 15. Pótadó hátralék 1900. év végén 7405.52. 16. Jár-dálétesítési tartozások 2217.79. 17. Főutcafentartásáért megyei hozzájárulás 1898—1902 á 360 1440.00. 18. Urbéres közbirtokosság és volt földesurak állami adó és közs. pótadótartozása 2171 k. 67 f. + 481.64 kor. 2653.31. 19. Közbirtokossági erdőör előlege 68.56. 20. Kifizetett előleg kataszteri nyilvántartónak 239.80. 21. Ipariskolai tandijhátralék 570.54. 22. Vadászati jog után bérhátralék 58.40. Összesen: 23326.49. 23. Községi pótadó 74868.23—907.70—73960.53 korona állami adó után 37% 27365.40. Összesen: 50692 kor. 89 fillér.

Kiadások: 1. A község állami adója 176.98 kor. 2. Közbirtokosság és volt földesurak adóhátraléka 1269.42. 3. Hátralék a megyeszékház-alapra 1080.56. 4. Megyei betegápolási-alap hátralék 457.38. 5. Hátralék a megyei tisztviselők nyugdíjalapjába 268.41. 6. Megyei utadó-hátralék 43.31. 7. Hátralék a körorvosi fizetésre 549.42. 8. Katonabeszállásolási pótadó-hátralék 90.56. 9. Hátralék a fertőtlenítő gőzgép-árában 92.98. 10. Közigazgatási pótadó-hátralék 686.40. 11. Alapítvány 1896. évi határozat értelmében 2000.00. 12. Községi személyzet fizetése 14752.14. 13. Községi személyzet lakbérére 2400.00. 14. Községi irodák bérlete 600.00. 15. Nyolcz rendőr felszerelése és ruházata 800.00. 16. Irodaszerekre és nyomtatványokra 1000.00. 17. Adóbehajtási költségre 240.00. 18. Utcavilágításra 1500.00. 19. Tolonecz-zárka bérére 200.00. 20. Előfizetési díjak lapokra. 80.00. 21. Ipariskolai költségek 1300.00. 22. Toronyóra kezelő díjazása 80.00. 23. Gimnázium fenntartási költségei 4000.00. 24. Zárdaibeli polgári leányiskola segélye 500.00. 25. Kidedovódai hozzájárulás 200.00. 26. Községi mérnök tiszteletdíja 400.00. 27. Községi orvosnak közegészségügyi teendők ellátásáért 200.00. 28. Állatorvosi díjazás 800.00. 29. Katonabeszállásolási illeték 90.56. 30. Megyei árvaházi járulék 250.00. 31. Magán czégek követeleése 1898—1900 évek-re 2805.06. 32. Vásvám-jutalék Livazény község részére 359.83. 33. Tolonecz költségek 120.00. 34. Sze-

gényalap létesítésére 104.00. 35. Közvágóhid létesítésére évi törlesztés 1800.00. 36. Marhavásárter berendezési költségei 1500.00. 37. Jégverem építésére 1000.00. 38. Járvány kórház berendezésére 400.00. 39. Járda létesítésére 365.79. 40. Közvágóhid tisztán tartására 300.00. 41. Községi épületek fentartására 400.00. 42. Napidíjakra és utazási költségekre 600.00. 43. Előre nem látható kiadásokra 1000.00. Összesen: 50353.97. Maradvány 338 kor. 92 fillér.

A vágóhid tervrajza s költségvetése bemutatván, beható vita után nagy többséggel elfogadta a közgyűlés az építési tervrajzot s megszavazta a 8000 korona építési költséget, egyben megbízta az előjáróságot, hogy a felsőbb hatósági jóváhagyás érdekében a szükséges intézkedéseket fogantatosítsa. Dr. Schulek Jenő a törvény határozott rendelkezésére utalással nem tartja megengedhetőnek, hogy a vágóhid a jelenlegi helyen építtessék fel. Meggyőző érvelése folytán határozatilag kimondja a közgyűlés, hogy a közegészségügyi bizottság mielőbb elvált véleményezése alapján fog a vágóhid helyének kijelölés iránt intézkedni.

Az idő előre haladván, esti fél 9 órákor elnök a tanácskozást berekeszti kijelentvén hogy a folyó hó 30 án d. u. tartandó folytatólagos közgyűlésre megfogja hívni a tagokat.

Fontos számadatok.

A magyar kormány minden évben számot ad az ország közállapotáról,

Ez évben terjedelmesebbé tette ezt a vaskos kötetet a miniszterelnök azzal, hogy megtoldotta a statisztikai évkönyvvel, melyben a számok valóságos tengere hullámszik. Mind megannyi beszédes szám. Hivatalos s hiteles adatok alapján konstatál és összehasonlít s ebből megállapítja a multtal szemben haladásokat, erősödésünket, feltűnteti azon jelenségeket, melyek közállapotainkra világot vetnek, legyenek azok kedvezők, vagy kedvezőtlenek. A rideg számok minden szépités, tulás, vagy részrehajlás nélkül tüntetik fel a helyzetet. Nem engednek olvasni a sorok között sem n leplezik a tán kedvezőtlen helyzetet. Szóljának ezen számok, elmondván sok érdekes adatot abból a sok tudni valóból, mely a terjedelmes könyv minden lapját érdekes dokumentummá avatja.

A magyar birodalomnak 324.877 négyszögkilométernyi területén 1900 ban a polgári népesség 19,122.146 lelket tett ki, a katonaság pedig 132.313 at. A magyar birodalom népe tehát 19,254.459 emberből állott. Magának Magyarországnak 16,838.155 lakója volt. Egy-egy négyzetkilométerre 59.2 lélek jutott. Leglakottabb a Duna Tisza köze, itt egy-egy kilométerre 90.9 lakó esett, utána a Duna jobbpartja következett (65.6), legkevebb lakó jut Erdélynek, egy-egy kilométerre (43.3). A törvényhatósági joggal felruházott városoknak 1,749,454

a mélyéből aknázza ki a bányász az aranyat, ezüstöt, meg a szénét, mint a buvár a tenger fenekéről a drága gyöngyöket. Mindnyájunk élete Isten kezében van, de a bányász ezer vészszél, ezer vesztélylly száll szembe mindenkor, midőn a föld méhébe lehatolva végzi fárasztó munkáját. Szt. Borbála a bányászok védőszentje. Ezt a gazdag pogány nemes sajadont atyja üldözte azért, mert a keresztény hitre tért. A hegyek mély barlangjai nyújtottak neki menedéket egy ideig a bűsz apa haragja ellen. Ezért tisztelik a hegyek mélyébe le szálló bányászok mint pátronájukat s megülik Borbála napját mint bányászünnepet.

— Isten kegyelme hányszor menti ki a halálos veszedelemből a bányászt. Erről is tudok példát felhozni, Aki álmos, az menjen fekiüdni, mert nem szeretem a a pislogó szuszi-musziskodást.

— Hát ki taszlalkodik?

— No, hát csak úgy mondóm. Aztán folytatá Gergely:

— Régen történt, de igaz volt, mert boldogult édes apám-uramtól hallottam, aki háromszor is megrágott minden szót, — hogy egy közsémbányánál föld-rengés folytán, vagy Isten tudja mi okból megesuzam-lott a hegy s eltorlaszolta, betemette a tárna kijáratát, melyben 34 bányász dolgozott. Száz- és száz öl vas-tagságu sziklatömeg gyűrődött halomra a tárna előtt és a tárna felett. Senki sem tudhatta, hogy az emberek élnek, — hálnak-e a hegy mélyében. Megkísérelték robbantással, sok száz ember munkájával eltávolítani a ro-pant kötömeget, de belátták, hogy ez emberileg lehetetlen s annyi időbe kerülne, hogyha életben maradtak is a bányászok, mire feltalálnák őket, régen elpusztul-nak éhen. Megmentésükre, vagy holtestük felkeresé-

sére tehát gondolni sem lehetett. A hitves a férjét, az édesanya fiát, a leány apját siratta. A végzetes helyen siránkozók virasztottak éjjel, nappal. Eltelt így három nap, három éjjel. Negyednapra tüzték ki a gázszszertartás idejét a szerencsétlenek temetője felett. Ravaltalt állítottak fel a hegyormon, mely alatt a bányászok az éh-halálal küzdve vívták a halálutsát, vagy szörnyet haltak. Koszoruk borították a ravaltat. Gázsz-ornátusba öltözve megjelent a Jélkész is. Könyezve térdelt az imásmálmolyra, majd megtörtén felemelkedett s zokogva éneklé:

— „Oremus! . . .”

— Ebben a pillanatban a közeli völgykanyarulat-nál bányászok csoportja tünt fel. Velőt rázó sikolyto-zás tört ki a gázszszertartásra összesereglett tömeg között. A holtak vélt bányászok közeledtek. Arczuk sápadt volt, alig lézengetek. Első pillanatban azt hitték a gázszszertartásra összesereglett siránkozók, hogy csak káprázat, látomány, de midőn meggyőződtek az örvendetes valóságról, ünfeledetten futottak szere-tetteikhez. Öröme, vigságra vált a gázsz. a bánat. A pap hálaadó imát mondott. Akinek aggdóva féltett be-tege volt, csak az tudja elképzelni, hogy milyen érzés az, ha a javulás örvendetes jelei mutatkoznak. Mit é-rezhet az, aki holtak vélt kedvesét ölelheti, csókol-hatja. Az özvegyi fátvált ledobták a hitvesek, az a-nyák sirtak örömlükben. Hálaadó zsolozsmákat zengve tértek vissza a faluba s örömmünnepet ültek halott-tor helyett. Lakodalmol volt minden háznál a bányatelepen. Itt mondták el, hogyan szabadultak meg. Majd azt el-mondom holnap este, most ideje lesz lefeküdni.

— Nem, nem. Mondja el most Gergely bácsi. Kérleltük a székyé kocist. Ugy se tudnánk aludni a kíváncsiságtól.

— No, hát Isten neki, elmondom:

— Ugy történt, hogy a tárnába betemetett bá-nyászok, midőn meggyőződtek arról, hogy nincsen se-merre se kijárat, azt remélték, hogy majd kívülről ki-szabadítták őket. Csak egy napra való élélme volt min-degyiknek s ahoz csak akkor nyultak, midőn már az éhség nagyon gyötörte őket. Akkor is pár falatot ettek. Vízük volt bőfögesen. A tárna sziklaiból hűs patakok csergedeztek. Csak egy mécses égettek s midőn abból kifogyott az olaj, akkor gyújtották meg a másikat. Mi-dőn az utolsó falat enni valójuk is elfogyott s még ki-vülről semmi neszt se hallottak, elkészültek a borzasztó halálra. Imádkoztak s kimerülten elszenderültek.

A főaknásznak, egy bányásziskolát végzett fiatal embernek álmában megjelent Szt. Borbála s kézen fogva elvezette egy helyre s azt mondta:

— „Törjétek át itt ezt a vékony sziklaréteget s átmehtetek a másik tárnába, melynek van kijárat a azon át megmenekülhettek.”

— A főaknász felébredt, kezébe vette a bánya-mécses felkereste az álmában látott helyet. Visszatérve felkelté társait, kiknek elmondta, hogy mit álmodott. A szabadulás vágyától lelkesítve vették bányászszköz-eiket s követték a főaknászt s az általa megjelölt he-lyen vésték, robbantották s vájták a sziklát részsut fel-felé. Felváltva dolgoztak s 4—5 óra mulva a másik tárna megnyílt előttük. Alig haladtak abban párszáz ölnyire, ráakadtak a kijáratra s a szabad égalatt vol-tak s leborulva áldották a szabadító Istent. A mi ez-után történt, azt már elmondtam.

— Nem hagyja el Isten azokat, akik benne biznak.

lakója, a többi városnak 1,273.000 lakója volt. Magyarország városi polgársága tehát 3,022,454 lélekre rugott, az egész lakosságnak mintegy harmadára. Az országnak 48 olyan községe van, amelynek 10.000-nél több lakója van, amely tehát beválik városnak. Megjegyzendő, hogy a városi lakosság 1869 óta egy harmadánál többet (10,788,866) szaporodott. A döntő szerep ebben a szaporodásban a fővárosé. Harminez év alatt 270.685 főnyi lakossága 716.476-ra emelkedett.

Azútt következő számadatok nem az egész magyar birodalomra, hanem csak Magyarországra vonatkoznak. Az 1900-ban kötött házasságok száma 148.629 volt, a felbontott házasságoké 109.003. A halál bontotta szét a javarészt. Elválás folytán csak 2094 frigy szakadt szét. Az 1900. évben 669.482 gyermek született, köztük 64.009 törvénytelen. Figyermek 344.409, a leánygyermek 325.000 volt. A halvaszülettek száma 13.803. Elszomorított a gyermekhalandóságra vonatkozó adatok. Az öt éven alul meghaltak száma a meghaltak számának felét (214.761) tette ki. Ugyanígy szomorú az arány Horvátországban. A népszaporodás statisztikájában a legutolsó helyen Versecz és Pécs városa áll. Abban az 1000 lélekre kiszámított szaporodás —3.88-at, ebben —0.79-et tett ki. Legelső helyen Bereg megye (19.40) és Ung megye (18.69) áll, ugyancsak Szabolcs megye (19.82). Érdekes különben, hogy a városokban általában kisebb a szaporodási arány, mint a vidéken. Mintha a két gyermekrendszer diadala nyilvánulna ebben.

A halálokok statisztikája azt mutatja, hogy a legtöbb haláleseteknek (1408 százalék) oka a gümőkór volt. A fertőző betegségek a halálesetek 2370 százalékát okozta. Nem természetes halállal a halottak 2333 százaléka, ismeretlen halálból a halottak 25 százaléka mult ki.

A magyarság természetes szaporodása 55.54 százalék, a németisége 11.22 százalék, a tótságe 13.75 százalék, az oláhoké 12.09 százalék, a ruthéneké 3.03 százalék, a szerbeké 1.67 százalékat tett ki. Az élveszülettek 51.03 százaléka, a halottak 48.97 százaléka magyar anyanyelvű volt. Honosítás 1314 történt, a honosságból 1588-ban becsatattak el. A honosítottak javarészt, 1118 osztrák, 81 német, 21 olasz, 21 orosz, 20 román, az elbocsátásoknak is a javarésze 1216 Ausztriába, 114 Németországba történt. Kivándorolt az országból 24,268 férfi és 1044 nő, köztük 14,169 tót, 9809 magyar, 4141 német, 3102 rutén. A legtöbb kivándorlott (27,640) Amerikába, 4628 pedig Romániába költözött.

A halálozásokról szólván, álljan itt néhány, az egészségügyi szolgálatra vonatkozó adat. Az egészségügyi személyzet száma a következő volt: Orvos 4811, sebész 262, okleveles bába 9684, gyógyszerész 1486. Százezer lakosra 28.1 orvos, 58.4 bába, és 9 gyógyszerész esik. A 2304 hatósági orvos javadalmazása 1899-ben 3,546.500 koronát tett ki, beleszámítva a lakbéréket és utitálmányakat. Egy-egy orvosra átlag 1500 korona jutott. Ami a javadalmazásokban való nagy különbségeket tekintve, rettenetes állapotokat jelent.

A házasságok száma 148.629 volt. A vőlegények jórésze 68.421 huszonöt évesnél fiatalabb, 46.788 pedig 25—30 év között volt. A menyasszonyok között, 36.48 százalék husz és huszonnégy év között, 32.86 százalék tizenhét és tizenkilenc év között volt. Hatvanévesnél öregebb vőlegény 2231 volt, ötvenévesnél öregebb menyasszony 2.14 százalék. Vegyes házasságot 16.616-at kötöttek. Legtöbb vegyes házasságot unitáriusok (43.50 százalék), utána evangélikusok (18.72 százalék) kötöttek, legkevésbé római katolikusok (7.64 százalék) és izraeliták (3 százalék). A 16.616 vegyes házasság közül csak 3545-nél egyeztek meg a házassulók a gyermekek vallása dolgában.

A többes születésekre vonatkozó adatok is igen érdekesek. 1900. évben ikrek 9655 esetben, hármasok 88 esetben születtek. A legtöbb újszülött a szülők elsőszülöttje: 137.242. Harmadik, negyedik és ötödik szülött is szép számmal van (95.992—69.395). Tizedik gyermek 16.670, 15-ik gyermek 677, 16-ik gyermek 288, 17-ik 143, 18-ik 92, 19-ik 46, 20-ik 18 gyermek volt. Huszonharmadik gyermek volt 3 s huszonnegyedik: egy.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Halálozás.** Kantai Dr. Kőrösy János köz és váltóügyvéd, Hátszegváros tisztii ügyésze mult november 22-én, életének 37-ik évében hosszas szenvedés után meghalt Hátszegben. Földmaradványai m. hó 24-én Gyulafehérvárra szállítva helyezték öröknyugalomra. Lelkiismeretesen s alapos tudással képviselte vármegyénkben a jogkereső közönség érdekét. Nyugodjék békével!

— **Esküvő.** Makray Aladár. hunyadvármegyei központi árvaszéki ülnök m. hó 27-én házassági frigyre lépett Barcsay Róza urhölgygel.

— **Fillérestély.** A folyó hó 1-én — vasárnap — este fél 8 órakor a Wagner szálloda nagytermében tartandó jótékonycélu fillérestély műsora:

1. Czigaretta. Dialog. Irta: Weisz Elza. Rendező Nikolajevits Plató. Személyek: Lili, Süszer Gizella k. a. Gizella, Süszer Irma k. a.

2. Kacska cigány. Énekl. Edenburg Armand zene-kíséret mellett.

3. „Az apostol” (XV. versszakasza) Irta: Petőfi Sándor. Szavaltja Dávid Dezső.

4. Nika Árka. Gaál Zsigmondolt.

5. Dalegyveleg. Énekl. és czimbalmon kíséri Lászlóczky Ferenczné urnó.

6. „Török abrosz”. Készíti a helyszínen és a jótékony cézra elárverezi: Kohn Rezső.

7. Öt üveg pezsgő elárverezése Kohn Samu által.

— **Hunyadvármegye kéményseprési szabályrendeletét** f. hó 28-án tárgyalta az aradi kereskedelmi- és iparkamara. A szabályrendelet módosításához a kamara hozzájárult.

— **Az Erzsébet-tér.** Petrozsény község képviselőtestülete a millennium emlékére a gör. kath.-ev. ref. templom és gymnasium közötti területet sétatérnek jelölte ki s elrendelte annak körül kerítését és befásítását. A korlátok már szegélyezik a tét, sőt a fásítás, a yarkirozás is részben készült vitetett. Sajnos azonban, hogy a berendezés még meg sem történt, de a sétatér fát már is pusztítják. A korlátokon alkalmazott bejáratok kapuit egyesek felnyitják s teheneiket sétatérre hajtják. Eddig ott legeltek, most, hogy hóretek borítja ott szaladgálnak a tehének s dörgölődnék a zsenge fáultetvényekhez s azokat kitördelik. Jó volna, ha a helyhatóság a sétatér őrzetéről is gondoskodnék.

— **Sikos járdák.** Beállt a tél, sikamosak a járdák. A legnagyobb vigyázat daczára megesis, hogy a járókelők elesusznak. A háztulajdonosok, mint rendesen, most se látszaak törődni a közönség érdekével. Nem tisztítatják el a havat, nem hintik be a járdákat. Ehez járul, hogy a csuszáló gyermekek tükör-simára csiszolják a járda jégburkolatát, sőt éretlen kamaszok koresolyáznak a járdán s leverik lábukról az arra járókat. Kiváncos volna, hogy a hatóság e tekintetben is gondoskodása tárgyává tenné a közönség érdekét.

— **Új közkut Hátszegben.** Hátszegváros főterét nem sokára egy díszes és praktikus közkut fogja díszíteni, melynek tervét Hátszeg város jeles szülötte: Harmath Ödön szobrász-tanár készítette. A kútvíze négy csövön egy medenczébe foly s tűz esetén bőséges vízkészletről ez uton is gondoskodik a hatóság. A remek stíli közkut eszméje Muzsnay Béla polgármestertől ered, aki odaadó buzgalommal igyekszik a terv megvalósításán. Közadakozás, gyűjtés útján fedezik a 3000 koronára előirányzott költséget. Ezen célból a kereskedésekben, közhelyeken perselyek vannak kitéve s november hó 30-án bált rendezett a város intelligenciájára. Ily uton létesítenek egy közhasznú és a város díszítésére szolgáló alkotást Hátszegben. Ideje volna, hogy Petrozsény irányadó tényezői követnék a példát s azon felbuzdulva gondoskodnának a vízzükséglet megfelelő ellátásáról s tüzesetere vízkészletről. Igaz, hogy nem egyszer képezte a közkut ügye illetékes helyen megbeszélés tárgyát, de biz az csak „pium desiderium” maradt, mint sok egyéb.

— **Sikkasztó kereskedő segéd.** Szűszer Mihály petrozsényi fűszer és vegyes áru nagykereskedésében volt alkalmazva Simon Albert petrozsényi illetőségű kereskedő-segéd, kit prinnezipális megbízott, hogy 4 db. aranyórát vigyen el a megjelölt cézből és a meghatározott helyre — mutatóba. A hűtlen alkalmazott azonban visszaelt gazdájára bizalmával s a reabizott értéktárgyakkal megugrott Karánsebesre, hol a rendőrség elesítpe s átkísérte a dévai kir. törvényszékhez, melynek börtönében várja megérdemelt büntetését s bánkodhatik a miatt, hogy megondolatlanságával ily ifjan tönkre tette, megbélyegezte egész életét.

— **A dévai rezbánya kohó** nagy terjedelmű épületei néhány nap alatt fedél alá kerülnek és a gyár még ez évben megkezdí működését.

— **A képviselőtestület** f. hó 30-án d. u. 4 órakor tartott közgyűléséről az idő rövidsége s térszűke miatt jövő számunkban referálunk.

— **Figyelmeztetés.** A 6 filléres frankójegy színe az eddigi vörös-barnáról zöldes-barnára fog átváltoztatni. Az eddigi 6 filléres frankójegy érvényessége f. évi december hó 31-ével megszűnik: ezen időn túl a régi 6 filléres levéljegyek, bezárólag 1902: márczius 31-éig, a posta és távirtdahivataloknál megfelelő értékű más frankójegyekre becsérélhetők. 1902 április hó 1-től azok becsérélésre sem fogadtatnak el.

— **A vasárnapi munkaszünet.** A kereskedelemügyi miniszter az országgyűlésnek bemutatott rendeletet becsajtott ki, a mely megengedi hogy a gyorsárak fuvarozása, felvétele, kiszolgáltatása, valamint sömek, élő baromfinak, romlékony természetű élelmiszereknek fuvarozás s elszállítás cézljából teherárúként érkező ily czikkekből álló küldemények kiadása vasárnapokon és Szent István napján déli tizenkét óraig történhessék.

— **„Ermelléki első szőlőoltványtelep”** Nagy Kágya hirdetését a t. cz. olvasóközönség szíves figyelmébe ajánljuk.

— **Az ember életkora.** Egy millió ember életkorából a következő statisztikát állította össze egy angol statisztikus: egy millió gyermek közül az első életévben meghal 150.000, a második évben körülbelül 53.000, a harmadik évben mintegy 28.000 hal meg, 4—14 éves korában meghal 4000; 14—45 éves korában meghal egy millióból 500.000. A 60 év egy millióból életben talál 370.000-et, a 80 év már csak mintegy 37.000 embert. Csak 225 ember éri meg a 95 esztendő és csak egyetlen egy a millióból éri meg a 108 életévet.

□ **A petroleum telepek keletkezése.** Két német tudós, Engler és Allrecht Baden vidékén olyan megkövesedett ammonit és kagylótelepekre bukkant, melyekben világos sárga, vagy barna színű olaj található. Ez olaj vizsgálatából kiderült, hogy majd nem 100 százalékos szénhidrogéneket tartalmaz; különben is az olaj analízisének adatai feltűnő egyezést mutatnak a Bakuban talált kőolaj összetételével. Ebből a kőolajnak állati eredete következne, de a feltevés megdől, ha belátjuk, hogy az egyes kagylóüregekben talált kőolaj-mennyiség sokkalta több, mint amennyi a benne élt állatból keletkezhett volna, ezenkívül a kőolajat a környező kőzet véletlenül képződött üregeiben is megtalálták. A telepeken összegyűlt kőolaj eredetének magyarázata tehát egészen más; a kőolajt a környező bitumenes kőzetből nagy nyomás szorította a kagylókba s a mészkő egyéb üregeibe.

Szerkeztői üzenet.

R. Gy. urnak, Petrozsény. Jelen alakjában csak kölcsönös beleegyezéssel hozható nyilvánosságra. Szíveskedjék személyes érintkezés által ezt az akadályt elhárítani. Egyébként készséggel állunk rendelkezésre.

„**Daloljak.**” Ezen czim alatt beküldött versben van eszme, van lendület, de ez nem áll az utolsó versszak magaslatán. Szíveskedjék újból átesiszolni s az első és 3-ik versszak ölelkező rimeire nagyobb súlyt helyezni. A vers szerzőjét ténnek így ki esetleg élesebb kritikának.

Csak RÉTHY-félét fogadjunk el! A valódi Réthy-féle pemetefűzükorka csak a készítőnél, vagy az alábbi gyógyszer-tárakban kapható: **Petrozsényben Papp Sándor** gyógyszer-tárában.

Jelentés!

A mult hét folyamán megérkeztek a legmészebb menő igényeket is kielégítő **butorok**, vizit-, lak-, háló és ebédlőszobák berendezéséhez, barok metszetű s legdivatosabb faragványu, matt, félmatt és fényezett kivitelen s **raktárunkban** a legnagyobb választékban, a legjutányosabb áron és legelőnyösebb feltételek mellett kaphatók.

Tisztelettel felkérjük a n. é. közönséget, hogy bevásárlását nálunk eszközölni sziveskedjék.

A **butoráruk** szolid s izléses kiállításáról a legpontosabb kiszolgálás mellett szavatolunk:

Weisz Testvérek.

Szőlőoltványok

szokványminőségben.

A legkiválóbb 42 bor- és csemegefajokban fajtisztán, teljes jótállással.

Élőkerítés.

Gleditsia csemeték és magvak.

Uradalmaknak, községeknek három évi törlesztésre is adatik.

Oriás tövisű, igen gyorsan fejlődő sövénynövény. Ez az egyedüli, melyből oly örökös kerítés nevelhető pár év alatt, rendkívül csekély kiadással, melyen nemhogy ember, de semmiféle állat, még az apró nyulak sem hatolhatnak át. **Minden rendeléshez rajzokkal ellátott ültetési és kezelési utasítás mellékeltek.** Ezer csemete elég 200 méterre — Ár 6 forint. 6—20

Diócssemeték. Oriási jövedelmet bízatosztó voltánál fogva, ennek tenyésztése számos gazdaságban az utóbbi időben rendkívül elterjedt.

Színes fénynyomatu **főárjegyzék ingyen és bérmentve** küldetik minden rendelési kötelezettség nélkül. Az **árjegyzésen** kívül még egy olyan könyvet kap ezzel, ki azt címére ingyen és bérmentve küldeni kéri, mely nincsen az a ház, vagy család a hol annak tartalmát haszonra nem fordítanak, városon, falun, pusztán, gazdag vagy szegény családnál egyaránt. Így még azoknak is igen érdekében áll, kik **rendelni semmit sem akarnak**, mert benne számos oly közlemények foglaltatnak, melyek mindenkinek nagy szolgálatot tesznek. Czim: „**Érmelléki első szőlőoltvány-telep**“ Nagy Gábor, Nagy Kágya, u. p. Székelyhid.

Hirdetmény.

A „Petrozsényi takarékpénztár részvénytársaság“ **1902 január hó 1-én** megnyitja üzletét. — Ezen naptól kezdve elfogad betéteket és nyújt kölcsönöket.

Az üzlet helyiség a Templom-utcában a Dr. Rosenberg Ignác mostani ügyvédi irodájában létezik.

Petrozsényi takarékpénztár
részvénytársaság.

Portland és román cement, stukatur-nád.

Tűzkár elleni
biztosítási
ügynökség.

Élet- és baleset
biztosítási
ügynökség.

Van szerencsénk a n. é. közönségnek b. tudomására adni, hogy Petrozsénybe a fő-utcán lévő

festék- és vasáru üzletünkben,

minden, a vas- szakmához tartozó árucikkek, *ecsetek*, mindennemű *fegyverek* **dusválasztékban** és **jutányos áron** szereshetők be.

Tisztelettel:

Stern Adolf és Tsa.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltnék.

Kitűnő
borostyánkő olaj,
máz-festék.

42—42

Flobert-fegyver
és
töltvények.

Asfalt fedél-lemez, melyhez kátrány nem szükséges.

Mauthner-féle virág- és veteménymagvak

Salgó-Tarjani vastengely.

Fogorvos.

Dr. Cserey Zsigmond
egyetemes orvostudor

Mult hó folyamára jelzett megérkezését, közbe jött akadályok miatt későbbre halasztotta, mikor is fogorvosi működését itt megkezdi.

Fogászati műterem.

Van szerencsém Petrozsény és vidéke nagy érdemű közönségének becses tudomására hozni, hogy Petrozsényban a főtezőn **KRAUSZ JÓZSEF**-né 768 szám alatti házában

fogászati műtermet

nyitottam.

Műdön ezt jelentem, tisztelettel jelzem, hogy az ősmert modern fogtechnikai műveletet a legjobbnak bizonyult módszer szerint végzem.

Fogak és fogsorok mesteri kivitelen, kitűnő anyagból.

Szájpadlás nélküli műfogak és fogsorok készítése a gyökereknek eltávolítása nélkül.

Szenzációs ujdonság.

Kiváló tisztelettel:

Edenburg Armand

Jelentés.

Tisztelettel alulírott kötelességemnek ismerem Petrozsény és vidéke n. é. közönségének becses tudomására hozni, hogy a salgó-tarjani bányatársulat tek. igazgatóságától bérben birt vendéglőben évek óta gyakorolt üzlettel egészségi okokból felhagytam s Petrozsényból a mai napon eltávoztam.

Ezen alkalomból elengedhetlen kötelességemnek ismerem azon szívélyes pártolásért és jóakaró támogatásért, melyben részesülni szerencsés voltam, leghálásabb köszönetemet nyilvánítani, azon tiszteletteljes kérelmem kifejezése mellett, hogy nagybecsű bizalmukra továbbra is méltatni kegyeskedjenek.

Bátorkodom egyidejűleg a n. é. közönségnek jelenteni, hogy **Vulkánban** a saját házamban a támasztható igényeknek, a kor kívánalmainak megfelelőleg

vendéglőt

rendeztem be s azt

1901. évi december hó 1-én megnyitom.

Midőn a Zsilvölgynek ezen nevezetes forgalmi helyén nagy anyagi áldozattal gondoskodtam a n. é. közönség legmészebb menő várakozásának kielégítéséről, biztatott a remény, hogy a kérve-kért szíves pártolásában továbbra is részesíteni kegyeskedend.

Miként eddig, ugy ezentul is izletes ételekről, kitűnő italokról, u. m.: asztali és buteliás borokról, liqueurökről, továbbá kényelmes elszállásoláslról, pontos, előzékeny és jutányos kiszolgálásról szíves pártolóimat biztosítom. Ez volt életemben mindenkor követett elvem s ez is leend.

Vulkán, 1901. november hó 25.

Kiváló tisztelettel:

Prokopp Sebestyén,

vendéglős.